

273 408

Роздільнянський р-н

Одеської

Приступ І.Я.

[С.] 1

Прочитав у вашій газеті що готується книга меморіалу 33-й голод.

По суті діла голод почався ще у 32 році чому? Урожай був не поганий але увесь хліб намолотий забирали під мітлу. Сиділи у селі прислані з Одеси бригади по заготовки хліба у нашому селі. Борсуки Балтського р-на на Одещині була така бригада під керівництвом товстого такого, як малюють катів Мілецман[а] . В него не було інших дум як забрати увесь хліб у колгоспі і у колгоспників і індивідуальників яких ще було у селі не мало.

Бригада по викатке хліба працювала цілими сутками визивали особливо одноосібників через кожних 2-3 години з одним питанням: скільки [...] ти ще здаєш хліба алеж уже до цього часу в одноосібників хліб був майже увесь забраний тому що його обмолот був організований на так званому червоному току, звозили снопи у нас наприклад на майдан біля ставу і там обмолочували залишали на насіння а те все треба було здавати у план хлібоздачі. Як повина жити сім'я цим ніхто не цікавився, хлібороби різними способами старались приховати щось від таких бригад декому удавалось а більшість лишалася без будь яких продуктів для існування.

Про колгоспників не пишу бо вони оставались зовсім без продуктів в колгоспах забирали хліб на першу заповідь залешивши тільки насіння. Восени 32 року у[д]алося колгоспу

[С.] 2

під керівництвом бувшого з колгоспу Ковбасенка О.Д. засіять озимий посів і засипать насіння ярових культур, але план здачі хліба село не виконало, і ось уже пізньої осені приїхав у село голова совнаркому Старий тоді ми ще були до Молдавської автономної республіки і дав приказ голові сільради і голові колгоспу любими способами план виконать. Голова к-пу Ковбасюк відмовився вивозити сімений фонд який був засипаний на весну 33-го Не вдовзі його знімають за саботаж у хлібоздачі.

Прислали головою колгоспу Мальону Який до він член партії і от той Мальона вивіз увесь ще мінімальний лишок кону кормів для коней бо тоді ферм других ще не було.

У нас в кінці 32го і на початку 33го начався масовий падіж коней їх вивозили у рипу (?) яку називали скотомогильником а туди почали іти колгоспники котрі здоровий і рубать тих здохлих коней це взнали власті і було дано вказівку при вивезені трупів коней обливать їх гасом все рівно і обліті трупи брали промивати і споживати.

[С.] 3

Уже в 1932 році з другої половини року почалась смертність від голоду. Настала весна 33-го більш як половина коней були або вивезені на скотомогильник або хоч і живі але робить щось ними не можна. Насіння не має, ось приїзжають з району щоб сіяти а чим коли Мальона вивіз усе його знімають і привозять із сусіднього села тов Задорожного А.А, який узявся енергійно вперше засіяти ярину, всякими способами та із загот зерно, а то в сусідніх колгоспах назбирав насіння і яриний клин був засіяний повністю.

З настанням весни стало більше смертності особливо серед мужчин і малих дітей. Я особисто з 1го травня 33 року був призначений секретарем сільської ради так от на мене покладался обов'язок реєструвати усі випадки смерті і в основному це була моя робота крім дачі всяких сводок про проходження сільськогосподарських робіт.

Ось я згадую ті часи обов'язково увечері після роботи до сільради приходять голов колгоспу «Червоний партизан» із бригадами ідуть на нарад обов'язков заходять поцікавитись хто зсегодня помер долажують і [.....]

[С.] 4

хто при яких обставинах відав богу душу

Ну обсуждают отой був хороший робітник а той ледар і так інше, пізніше уже заходять так не питають хто а скільки сігодня померло кажу 15 чоловік о підвущується а коли дійшло до 20 удень так не успівали хоронить дехто лежав кілька днів не хоронений або ні було кому хоронить а то вкопають могилку приносят покійника а там уже вкинуто у яму два або і більше так і хоронять що викидять будеш їх?

Були випадки що колиб це зараз за такий учинок одержавби тюрму, а тоді проходило це ніби так воно повино бути. Наприклад один одноосібник, який всякими способами зумів заховать хліб другі здобутки навіть зберіг 2 коней він був для сільради, як пошта коли викликають до району так це його діло везти так от він посадив картоплю на полі під плуг і якимось способом узнали що там посаджена картопля і пішли порпати добувать картоплю він узнав виїхав і піймав двох підростків там їх убив і так і залишив на полі яких забрали уже розложившимися був випадок дівчинка ішла [.....] і з кухні [.....]

[С.] 5

а й сусіда зазвала до себе зарубала і почала варить була викрита і арештована був випадок що бачили, як зайшов один до свого товарища і більш його ніхто не бачив через деякий час стало відомо що його зарубали і зіли. Особливо багато було смертності уже у літні місяці ще не поспів визріть новий хліб особливо жито його зжинали варили й їли а від того наївшись помирали

І ось згадеться таке що відчизняна війна длилась 4 роки з нашого села убито і пропало безвісти 164 чол. а у 33 році заригистровано умерших 460 не рахуючи ще смертності 32 року. Дуже тяжко було спостерігать, як ходили люди до кухні опухші ще не дійшовши падали і помирали була організована так кухня допомога тим які не могли уже працювати частину було врятовано від голодної смерті ще є і досі живуть і згадуть той страшний рік. Багато прийшлося голові колгоспу Задорожному доказувать

[С.] 6

колгоспникам що осіню колгосники одержать за свою працю ніхто не вірив у те що настане такий час що можна буде наїстися хліба і ось після збору хліба і виконанню плану хлібоздачі дали колгоспникам по 3 клг пшениці на вироблений трудодня. і з цього 33 року почалась віра у те що ми можемо працювати і жити у нашому селі в колгоспі і вільно їсти нормальний хліб і до хліба.

Були труднощі у 47 році але їх не зрівнять із 33 роком це була стихія не урожайний рік. Я написав дуже коротко тому що вже не бачу а то й пам'ять відказує згадати усе.

Інвалід вітчизняної війни Приступ Іван Яков.

с. Борсуки Балтського р-на

Одеської обл.

Зараз проживаю

Одеськая об.

Роздільнянський р-н с. Егоровка

Приступ Іван Якович